

Köstem Zeytinyağı Müzesi

Her yönüyle örnek, yaşayan bir müze kompleksi

İzmir'in Urla İlçesi, Uzunkuyu Mahallesi'ndeki Köstem Zeytinyağı Müzesi (KZM), dünyanın en büyük zeytinyağı müze kompleksi özelliğini taşıyor. Türkiye'deki geçmişten günümüze kullanılan tüm zeytinyağı üretim tekniklerinin görülebileceği müze, son yıllarda gelişen müzecilik anlayışları doğrultusunda, eğitim, öğrenme, araştırma, bilim, sanat, tasarım ve projecilik işlevlerini de kapsıyor.

— CÜNEYT SÖZ —

Müzenin kurulması 15 yıl önce Prof. Dr. Güven Bakır ve Ali Ertan İplikçi tarafından planlanmış, kuruluş çabaları yıllarca sürmüştü. Geçen yıllar zarfında müze malzemelerinin toplanmasına çalışılmış. İlerleyen yıllarda müzenin yaşamını sürdürebilmesi için Ortopedi ve Travmatoloji Uzmanı Doç. Dr. Levent Köstem, eşi ve çocuklarıyla birlikte Köstem Kültür, Eğitim ve Müzecilik Vakfı'nı kurarak müzenin tamamlanması çalışmalarını sürdürmüştü.

Türkiye coğrafyasında bugüne kadar kurulmuş bulunan tüm

zeytinyağı ezme sistemlerinin 1/1 ölçekte müze içinde yer almasını sağlamayı hedefleyen Köstem Zeytinyağı Müzesi, yurtdışındaki çok gezilen zeytinyağı müzelerinde hemen hiç bahsedilmeyen Türkiye, özellikle de Ege ve Urla Yarımadası zeytinciliğinin ve kültürünün aslında neleri içerdiğini en iyi şekilde gösteriyor. Müze planında ayrıca günümüzün en modern teknikleriyle depolama, şişeleme bölümleriyle birlikte çevreye de hizmet edecek bir laboratuvara yer verilmiş. Bu kapsamda planlama çalışmaları yapılmış ve bu plan doğrultusunda müze oluşturulma

çabaları devam etmiş. Türkiye'deki geçmişten günümüze kullanılan tüm zeytinyağı üretim tekniklerinin görülebileceği müzedeki malzemeler, Sındırgı'dan Muğla'ya kadar tüm Ege Bölgesi'nden toplanmış. Bunun için köy köy gezilerek malzemeler değerlendirilmiş ve satın alınmış.

Farklı bir müzecilik anlayışı

Son yıllarda gelişen müzecilik anlayışları doğrultusunda, eğitim, öğrenme, araştırma, bilim, sanat, tasarım ve projecilik işlevlerinin ön plana çıkması doğrultusunda Köstem Zeytinyağı Müzesi'nin de

bir enstitü ve inovasyon merkezi kimliği kazanmasını sağlayacak kurumsal yapının oluşturulması amacıyla Uğur Değirmençioğlu rehberliği ve danışmanlığında kurumsal gelişim ve strateji çalışmaları yürütülüyor. Köstem Zeytinyağı Müzesi'nin çevresine, içinde bulunduğu yerel halka ve köylere fayda sağlama düşüncesi de müzeyi farklı kılan özelliklerinden biri. Tüm bu düşünceler ışığında müze kurulumundaki planlama, bu yönde çeşitli bölümleri içeriyor.

21 bin metrekare toplam alan içinde 5650 metrekare kapalı alana sahip Köstem Zeytinyağı Müzesi'nin bahçe peyzajı düzenlenirken, bir arboretum oluşturma mantığı içinde bölgede ve yerel toprakta yetiştirilebilen tüm türleri içeren 500'ün üzerinde ağaç dikimi yapılmış. Bununla da çocuklara doğayı sevdirmek, doğa kültürlerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Odağında eğitim var

Müzenin önemli bir bölümü eğitim bölümü olarak tasarlanmıştır. Bu anlamda BİSTAM olarak adlandırılan 'Bilim Sanat Tasarım Merkezi'

Doç. Dr. Levent Köstem
Ortopedi ve Travmatoloji Uzmanı

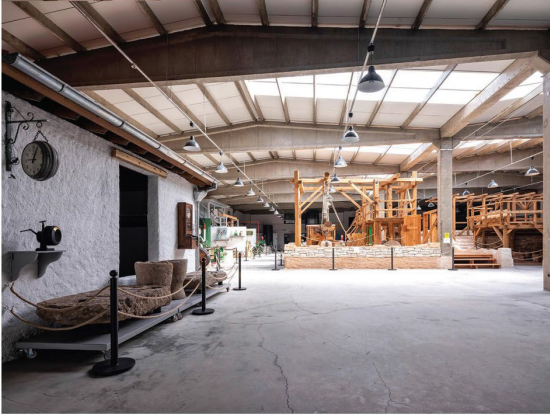
oluşturularak, özellikle çocuklarla ve okullarla birlikte eğitici çalışmaların yapılması planlanmıştır. Özellikle okulların bilim sanat kollarının kamp yapabilmelerine olanak sağlayacak alan çimlendirilmiş ve güvenli bir alan yaratılmış. Eğitim alanının kapalı bölümlerinde ise kütüphane dolapları oluşturuluyor ve müzeyle ilgili konularda uzun zamandır toplanan kitaplarla 'Müze Kütüphanesi' oluşturuluyor. Eğitim alanında ayrıca yaş kategorilerine uygun ahşap oyuncak üretimi, ahşap hediyelek

Köstem Zeytinyağı Müzesi'ni gezerken, eski tüm sistemler görüldükten sonra şu anda mevcut soğuk sıkım yapmaya uygun, modern kontinü sistem zeytinyağı fabrikası ve depolama bölümü de görülebiliyor.

eşyalar ve budamayla kesilen zeytin ağaçlarından hediyelik eşya yapımı üzerine planlanan 'Müze Ahşap Atölyesi' yer alıyor ve ekipmanlarıyla birlikte atölyenin deneme çalışmaları sürüyor. İsteyen müze dostları da bu atölyede hocalar eşliğinde çalışmalar yapabilecekler.

Müzedeki 2 bin metrekarelik bir alan tarım alanı olarak ayrılmış ve buranın yine çocukların eğitiminde kullanılması amaçlanmıştır. Bölgede yetişebilen meyve ağaçları dikilerek,

özellikle ilköğretim çağındaki çocukların bu alanda tarım, bitki, toprak ve doğayı öğrenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda müzenin yakınındaki 12 bin ağaçlık 'Köstem Organik Zeytin Çiftliği' de bu eğitim sürecine katkı sağlayacak şekilde organize edilmiştir.

Ege köylerinden esinlenilmiş

Müzenin mimarisi endüstriyel dönem mimarisi örnek alınarak İç Mimar Selina Kazazoğlu tarafından çizilmiştir. Müze iç düzenlemesi, tüm eski sistemlerin teknik çizimleri Ali Ertan İplikçi tarafından hazırlanmıştır. Müzenin girişi, Ege Bölgesi'ndeki bir köyün meydanı olarak hayal edilmiştir. Meydanı olan Ege köylerinde, genellikle ortada bir kaç çınar ya da dut ağacının yanı sıra mevcut geniş alanın etrafında köyün bakkalı, kahvesi, berberi, fırını, otomobil tamirhanesi ve zaman zaman da eski sistem zeytinyağı fabrikaları

bulunuyor. Müze girişinin bu hayal üzerine yapıldığını belirten Levent Köstem, "Ama burada benim doğup büyüdüğüm ve yaşamımda önemli yerleri olan kişileri ve anıları da katmak amaçla Buca'dan bakkal, kahvehane, kaporta tamirhanesinin isimleri üzerine dükkanlar oluşturduk. Anadolu'da bulunan tüm sistemler, bire bir ölçekte mümkün olduğunca orijinal malzemelerle yapıldı. Tarihsel gelişimi kişiler tarafından iyi anlaşılması için belli bir tarihi sıralamayla yapılandırdık. Önümüzdeki yıllarda açılacak müzenin ikinci katında 'Sabun Temizlik ve Hijyen Müzesi'nin ön hazırlıklarını yaptık. Mimari yapılandırılmasını ve mantığına uygun makine ekipmanlarıyla düzenledik. Müzenin ikinci katı, zeytin türleri, zeytin hastalıkları, sağlık ve zeytin, zeytin tarımı özellikleri, din ve zeytin, söylenceler ve zeytin gibi bazı bölümleri içerecek. Bu bölümlerle ilgili tüm dokümanları

hazırladık. İkinci katımızda ayrıca sinema düzeninde 60 kişilik bir toplantı salonunu da içeren toplam üç toplantı salonu ve sergi salonu bulunacak. Gerek olduğu hallerde müzenin girişindeki geniş alan, özellikle toplantılarda kullanılabilecek şekilde yapılandırıldı, oturma düzeninde 300 kişi rahatlıkla toplantı yapabiliyor ve sunumlarını video wall ile yapabiliyorlar" diyor.

Örnek zeytinyağı tesisi de mevcut

Köstem Zeytinyağı Müzesi'ni gezerken, eski tüm sistemler görüldükten sonra şu anda mevcut soğuk sıkım yapmaya uygun, modern kontinü sistem zeytinyağı fabrikası ve depolama bölümü de görülebiliyor. Bu bölüm örnek bir tesis olarak planlanmıştır; mimarisi, iş akışı ve sistematığı örnek bir fabrika halinde tasarlanmıştır. Bu anlamda yapılan işin kimyasal analizlerinin de yapılacağı bir laboratuvar kurulduğu örnek tesis,

çevre koruma faktörleri de dikkate alınarak işletmeye hazırlanıyor. Zeytinyağı fabrikasının içinde makinelerin hemen yanında toplantı, zeytinyağı tadımı ve kurslarının yapılacağı bir alan da yer alıyor.

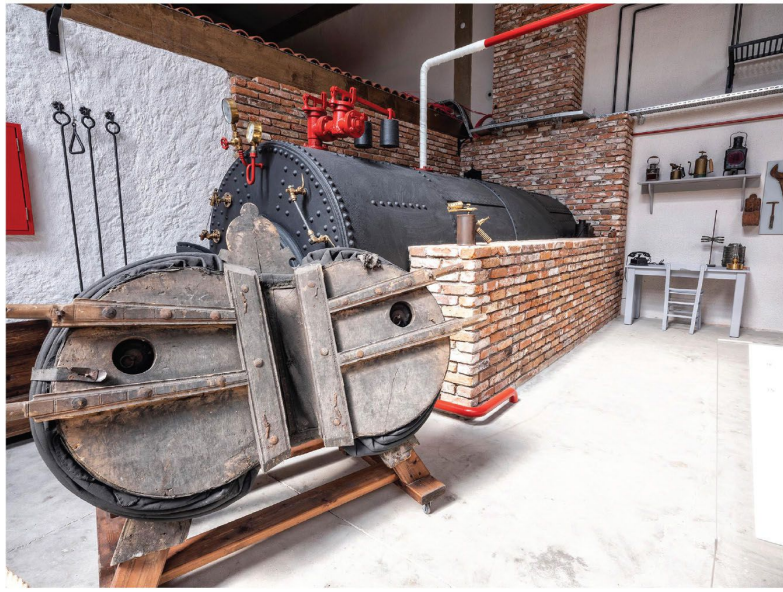
'Engelsiz Müze' kapsamında Türkiye'de engellilere yönelik çabaların gitgide arttığını ve engellilerin, yaşamın her alanına katılmasının arzulandığını ifade eden Levent Köstem, "Bu anlamda müzenin kuruluşunda engellilere uygunluğu da gözetildi. Müze, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 'Engelsizmir Kırmızı Bayrak Yönetmeliği'ne uygun olarak yapılandırıldı.

Yöresel lezzetler de tadılabiliyor

Her yönüyle en ince detaya kadar tasarlanan ve yaşayan bir müze olma özelliğine sahip Köstem Zeytinyağı Müzesi'nde mutfak da unutulmamış elbette. Müzenin girişinde, zeytinyağı yemeklerin ağırlıklı olarak yapıldığı, öğrenmek isteyenlere eğitimlerin verilebileceği bir mutfak yer alıyor. Burada hazırlanan lezzetler, müzeye yakışan ambiyansa sahip 'Müze Restoran'da tadılabiliyor. Yine BİSTAM bölümünün içinde daha çok çocukların ve ailelerinin faydalanabileceği bir de 'Bistam Cafe' bulunuyor.

Müzenin bulunduğu bölgenin yerel halkına katkı sağlanmasını önemsediklerinin altını çizen Levent Köstem, "Yine müze girişinde zeytin, zeytinyağı, sabun, organik ürünlerle çevre köylerin ve İBB sınırları içerisindeki kooperatiflerin ürünlerinin satılacağı bir alışveriş alanı mevcut. Bu alan içinde Müze Ahşap Atölyesi'nin ürettiği ahşap ürünler, ahşap oyuncaklar ve modelcilik için gerekli malzemelerin satılacağı dükkan da olacak. Müzenin bahçesinde bir oda, bir salondan oluşan beş adet konuk evi mevcut. Müze inşaatı sırasında, 200 araçlık bir otopark yaratıldı ve bu konuya oldukça özen gösterildi. Müzenin bu yapılandırması kapsamında; müzenin kendi eğitim projeleriyle birlikte eğitim kurumlarıyla da işbirlikleri yapılarak, müzenin eğitim fonksiyonunun olmasını hedefliyoruz" diye konuşuyor.

kzmurla.com

Müzedeki, BİSTAM olarak adlandırılan 'Bilim Sanat Tasarım Merkezi' oluşturularak, özellikle çocuklarla ve okullarla birlikte eğitici çalışmaların yapılması planlanmıştır.

